

Oppsummering fra Kontaktgruppemøte 10. november 2023

Møtet ble avholdt hos OsloMet, Pilestredet 46, Clara Holst hus, møterom PA314.

Til stede: Idun Lyngstad (Hamar kommune), Daria Dyresen (Elverum kommune), Dag Vågsnes (Lillehammer kommune), Lasse Narjord Thue (Viken fylkeskommune), Elin Tangen Skeide (Viken fylkeskommune), Martine Matre Bonarjee (Viken fylkeskommune), Frode Frisvoll (Viken fylkeskommune), Martin Hafsaahl (Asker kommune), Berit Berg Tjørhom (OsloMet), Ann Christin Jordbakke (Vestfold og Telemark fylkeskommune) og Lars Haukvik (Vestfold og Telemark fylkeskommune).

Fra sekretariatet: Gunnar Selvik (referent), Randi Johanne Hoseth og Joakim P. Berg

1. Velkommen og siste nytt om EU/EØS

Direktør Gunnar Selvik ønsket velkommen og deltakerne presenterte seg kort. Deretter holdt direktøren en oppsummering av siste nytt om EU/EØS som følger:

Sikkerhetspolitikk

Sikkerhets- og utenrikspolitikk på et overnasjonalt nivå er blitt, om mulig, enda viktigere. Utbruddet (eller kanskje mer riktig: eskaleringen) av den andre krigen i vårt nærrområde 7. oktober har vist for alle og enhver at vi lever i en usedvanlig urolig verden. I motsetning til Ukrainakrigen (som fortsetter med uforminsket styrke til tross for at media kanskje ikke lenger dekker den som før), så har jo EU/Europa denne gangen ikke vist seg fra en samlet og ekspansiv side – både internt i EU, mellom Europakommisjonen, Rådet og det spanske formannskapet - og mellom EUs medlemsland, så har oppskaleringen av Midtøsten-krigen vist for alle at den tidligere amerikanske utenriksminister Kissingers uttalelse om at han ikke vet hvem han skal ringe i EU (den gangen EF) er like gyldig i dag som den gangen. Når utenriks- og sikkerhetspolitikk krever enstemmighet er det ekstra tydelig i slike kriser at EU ikke alltid taler med en stemme. Bildet av den ungarske statsministeren Orban som håndhilser hjertelig på Putin i Beijing i oktober er også for øvrig talende for dette.

Immigrasjon

At immigrasjonspakten, som ennå ikke er vedtatt (den er nå avslutningsfasen og vil bli å fordele byrden mellom alle EU-land og ikke bare de som er nær der immigrantene ankommer), også har en praktisk side, viste jo terroristhandlingen mot svenskene her i Brussel i oktober i all sin tydelighet. Det var påfallende hvordan noen prøvde å lage en direkte link mellom det faktum at terroristen i Brussel ikke ble utlevert til Tunisia og denne pakten. Dette er selvfølgelig ikke korrekt, siden nåværende immigrasjonslovgivning ikke er årsaken til tragedien, men Belgias underbemannede juridiske system.

Utvidelsesplaner

En videre utvidelse av EU har lenge vært et ikke-tema, fordi noen mener at visse land som i sin tid kom inn ikke egentlig var klare, og fordi den nåværende konstellasjonen med 27 land allerede er vanskelig å håndtere (f eks Ungarn, Polen og Slovakia) som et resultat av at utenriks- og sikkerhetspolitikk krever enstemmighet. En organisasjon kan lett bli lammet hvis dette tar helt overhånd (jfr FN). I sin State of the Union-tale tidligere i høst snakket imidlertid Kommissjonspresident von der Leyen varmt og ofte om et EU med 30+-medlemsstater, og det er da særlig 8 som er aktuelle (Ukraina, Albania, Serbia, Bosnia & Herzegovina, Nord Makedonia, Montenegro, Moldova og Georgia). Denne uken kom også Kommissjonens såkalte Utvidelsesrapport, som anbefaler start av forhandlinger med Moldova og Ukraina (skal evt vedtas på toppmøtet i desember).

En av årsakene til denne endringen er bl a at den franske presidenten Macron har endret syn, og grunnen til dette er selvfølgelig geopolitisk – det er viktigere å få disse landene ut av Putins sfære enn å holde dem av praktiske årsaker utenfor unionen. Det er imidlertid ingen tvil om at en reform av EU henger nøye sammen med ambisjonene om en større Europeisk Union.

Det Grønne Skiftet

Midt oppe i sikkerhetskrisen så er det kanskje lett å glemme klimautfordringene, og faren nå er at flere store lovgivningsprosjekter kan bli utsatt grunnet det kommende Europaparlamentsvalget og Europakommisjonens siste år, sammenkoblet med krefter som heller tenker på økonomi og sikkerhet enn på klima. En får imidlertid håpe at mest mulig fremskritt blir gjort under de spanske og belgiske formannskapene.

Hva så med Norge?

- EØS-midlene

Vi har fått en ny EU-ambassadør, som kunne fortelle at hans forgjenger fortsatt har hånden på rattet mht EØS-midleneforhandlingene (uten at det ser ut til å ha endret stort). Til våren vil de ansatte ved Financial Mechanism Office ikke ha flere prosjektmidler å dele ut, men en kan jo håpe at enighet kommer snart (vil nok igjen bli en økning av Norges bidrag).

- EØS-evalueringen

Denne har, som tidligere rapportert, et noe smalt omfang, og vil være ferdig til jul, og da vil jeg selvfølgelig rapportere mer om dette (særlig mandatet om andre lands tilknytning til EU – Sveits, Canada og UK). Jeg vil for øvrig om kort tid ha et møte med KS sitt utvalgsmedlem, Stig Eidissen, som for tiden hospiterer ved KS sitt kontor i Brussel.

- EØS-avtalen

Videre så fortsetter EØS-avtalen sin vante skjebne med å være den tilknytningen til Europa som er mest praktisk – men uten den store entusiasmen – siden ingen norske politikere synes å være særlig interesserte i å snakke den frem – det er det jo næringslivet som gjør. Videre så er denne avtalen sikret et videre liv etter at Høyesterett avsa dom i ACER-saken – hvor noe så sjeldent som en enighet mellom

NEI- og JA-siden over skuffelse over at Grunnlovens paragraf 115 (3/4 flertall) ikke var påkrevet, men at paragraf 26 (alminnelig flertall) var nok til å ta inn den 3. energipakken. Denne enigheten var dog preget av diametralt motsatte motiver for at avtalen da muligens ville ha sprukket etter snart 30 år.

Det er imidlertid fortsatt spenning i disse miljøene knyttet til hva som skjer når neste energipakke (nummer 4) skal vedtas implementert i Norge. Hvis man trekker dette ut (såkalt konsultasjoner i hovedstaden) slik man ofte gjør, så vil jo dette kunne skyves til etter neste stortingsvalg, men pakken, også kalt ren energi pakken, har ikke tid til å vente. Den er for lengst implementert av 27 EU-land og inneholder bl a tiltak for å bli såkalt «fit for 55%», dvs reduksjon av klimagass med 55% innen 2030, og som er en del av Klimaloven, som vi også er forpliktet etter.

2. Oppdatering om relevante saker fra Sekretariatet

Randi gav en presentasjon om Grønt nytt fra Europa – aktuelle saker på EU-agendaen og Joakim gav en presentasjon av Siste EU-nytt innen utdanning/forskning og helseområdet, og begge inkluderte konkrete, relevante utlysninger for medlemmene å søke på samt aktuelle arrangement. Disse ble etterfulgt av spørsmål fra- og diskusjon i Kontaktgruppen. Begge presentasjonene er vedlagt. Sekretariatet vil selvfølgelig fortsette å sende ut rettet informasjon fortløpende ifm initiativer/utlysninger av relevans for medlemmene.

3. Innspill til styresaker

Direktøren gikk gjennom agendaen for neste styremøte, med særlig vekt på følgende agendapunkter: Sak 35/23 Økonomisk status pr 30.09.2023 (direktøren avklarte på spørsmål at netto finanspost er negativ, noe som betyr at finanskostnadene er større enn finansinntektene, og at nettobeløpet derfor kommer til fradrag på resultatet før finansposter), Sak 36/23 Estimert budsjett 2024 (direktøren understreket på spørsmål om at det budsjetterte underskuddet er beskjedent og vil trekkes av oppspart egenkapital, men at målet uansett er å søke å gå i null), Sak 37/23 Nye medlemssøknader (Martine, Viken fk, opplyste at siden Fagskolen i Viken er heleiet av fylkeskommunen så vil det ikke være nødvendig for dem å være direkte medlem, og at søknaden derfor vil bli trukket), Sak 38/23 Aktiviteter høsten 2023/våren 2024 – oppdatering (Østlandssamarbeidets/OREs fellesevent i Osloregionen til våren vil bli inkludert).

Den endelige versjonen av innkallingen med vedlegg vil bli sendt til styret senest 16. november 2023.

4. Orienteringer fra medlemmer

OsloMet (Berit): Prorektor for samfunnskontakt har ansvaret for intensjonsavtaler med kommuner i regionen (ser på lavhengende frukter først). Regjeringens KI-satsning, som OsloMet har gitt innspill til, vil ha stor betydning også for kommuner (sysselsetting). Videre så har OsloMet fått 10 millioner til nasjonalt samfunnsoppdrag for utsatte barn/unge.

Elverum kommune (Daria): Pågående EØS-prosjekter avsluttes i april 2024. Har søkt om et Interreg-prosjekt med fokus på New European Bauhaus, og venter svar på søknaden i desember 2023.

Kommunen har også søkt om at 30 ukrainske barn og unge kan komme til Elverum 17. Mai 2024 gjennom Erasmus+.

Innlandet fylkeskommune (Turid): Har sendt tre Horisont-søknader i høst. Disse er rettet inn mot klimatilpasning, sirkulærøkonomi (Regional Innovation Valley) og jordhelse. Nå venter fylkeskommunen på tilbakemelding på søknadene. Innlandet fylkeskommune sitter også i en nasjonal arbeidsgruppe for klimatilpasning, som arrangerer et seminar 11.-12. januar 2024.

Asker kommune (Martin): Har sent en Horisont-søknad med fokus på sirkulærøkonomi. Har fått tilslag på en Driving Urban Transition (DUT)-søknad. Også denne søknaden er rettet inn mot sirkulærøkonomi. Nå samarbeider kommunen med Danmark om en Erasmus+-søknad.

Hamar kommune/Hamarregionen (Idun): Siste innspurt i EØS-prosjekt med en rekke polske kommuner hvor bl a Vikingskipet står sentralt. Ser på Interreg som en god link mot HEU, og ønsker å videreføre et Interreg-samarbeid med svenske kommuner om henholdsvis datasenter/batterifabrikk som også kan tiltrekke seg annen internasjonal virksomhet (og løse utfordringen med overskuddsvarme).

Vestfold (Ann Christin): Fortsatt fokus på oppdeling og etablering av nye strategier. Opptatt av jordhelse, matsystemer, blå næring og solenergi.

Telemark (Lars): «Skilsmissen» tar fortsatt mye tid. Opptatt av mineraler/sjeldne jordarter. Fått Google-datasenter, og er dermed også opptatt av overskuddsvarme. Jobber med å få på plass politikere i diverse verv.

Akershus (Martine og Lasse): Fått på plass politisk ledelse og politisk plattform (spisse internasjonalt arbeid med klima/energi/miljø/samferdsel). Viderefører internasjonalt kommunenettverk. Styremedlem ORE (overtar Oslos plass) er fylkesrådsleder Anette Marie Solli og varamedlem er stabssjef Julie Finckenhagen Sandli.

Østfold (Frode og Elin): Nyvalg 27/11 forsinker naturlig nok planleggingen av ny fylkeskommune (konstituerende møte 11/12, med noen oppnevninger planlagt i desember og resten planlagt i januar).

Lillehammer kommune (Dag): Politisk skifte kan medføre endringer i prioriteringene i kommunens internasjonale arbeid.

5. Eventuelt

Intet ble diskutert under dette punktet.